

Kamenné památky Miletínska

Křížek u cesty k Lázním

Dříve stával osamocený u polní cesty od továrny k Lázním, dnes je součástí základní části Naučné stezky K. J. Erbena. Stal se místem 6. zastavení s informační tabulí věnovanou miletínským inspiracím Erbenova díla. Inspiroval i spisovatele Otomara Dvořáka, který sem umístil úvodní scénu svého románu *Vřeteno osudu*. Už v polovině 19. století však podobně přitahoval Jana Nepomuka Lhotu. Není divu, sloupek v sobě skrývá dodnes nerozluštěná tajemství, není známo, kdy a jak vznikl, ani kdo jej postavil.

Jisté je jedno – památka je složena z několika nesourodých částí. Základem je štíhlý pískovcový sloup kruhového průřezu, slohově se hlásící do 18. století, usazený na nezdobeném pravoúhlém podstavci. Na hlavici je usazen zvětřalý kvádr s téměř již nečitelným nápisem, profilovanou ozdobou a plochým mosazným křížkem. Celkovou výšku udávají starší prameny na 3,66 m.

Nápis v přepisu J. N. Lhoty zněl:

východní strana:

LETA PANIE +MDCCXXIII DNE 13. SEPTEMBRIS: VSNVL

severní strana:

W PANV IOZEF WLASTNI SIN PANA IANA TEMNICZKI +

západní strana:

TELO IEHO TVTO POCHOWANO IEST+

Na podstavci, na východní straně: NWH AD 1811

O horním kameni s nápisem se již v polovině 19. století říkalo, že pochází ze starého hřbitova, kde sloužil za náhrobek. Lhota se tehdy pokusil v matrikách dohledat úmrtí Josefa Temničky, zemřelého 13. září 1724, ale neuspěl (asi nejvíc se těmto údajům blíží nejmenovaný syn Jana Temničky, který zemřel ve věku jednoho roku a byl pohřben 7. září 1729 - matrika E, pag. 172b).

Jan Temnička byl řezník, který v letech 1723-1767 držel dům dnešního čp. 5, a podle Rudolfa Dreyschuka byl rovněž majitelem pozemku č. kat. 1307, na němž leží cesta z Miletína do Lázní. S tím je ve shodě též skutečnost, že v roce 1811 tato usedlost patřila řezníku Vojtěchu Hlavatému (otci Lhotova a Erbenova spolužáka Jana Hlavatého, pozdějšího děkana v Kostelci nad Orlicí). A právě iniciály na podstavci sloupu podle Lhoty odkazují právě na něj: NWH – nákladem Vojtěcha Hlavatého. Alternativní výklad podává Rudolf Dreyschuk, podle něhož měl křížek postavit truhlář Jan Vlček, který byl majitelem téže usedlosti před Hlavatými. Vojtěch Hlavatý by jej v tom případě nechal pouze opravit.

Zbořený křížek na jaře 1986, foto Jaroslav Šulc

Je tedy zřejmé, že vztyčení křížku souvisí s majiteli přílehlého pozemku a cesty. Je také patrné, že nejen kámen s nápisem, ale i sloup samotný zde byl použit už druhotně. Kde ale hledat jeho původ? Na stopu nás může přivést nejstarší farní pamětní kniha, *Liber memorabilium* faráře Ignáce Dominika Baudische. Zde najdeme pamětní zápis z roku 1762, podle kterého 4. září přispěl hrabě Ferdinand z Morzinu devíti zlatými na postavení sedmi sloupů z hořického kamene u cesty k Lázním. Na mapě tzv. josefského mapování z přelomu 70. a 80. let 18. století najdeme na této cestě čtyři Boží muka – snad se jedná právě o tyto sloupy, resp. čtyři zbývající. A na pozdějších mapách z 19. století už jsou vyznačena jen jedna: popisovaný křížek za továrnou. Můžeme tedy nastínit hypotézu, že poslední ze sedmi sloupů z roku 1762 (jak a proč ostatní zanikly nevíme) posloužil Janu Vlčkovi nebo Vojtěchu Hlavatému jako základ pro improvizovaná boží muka postavená u jeho pole.

Křížek u cesty v roce 2007, foto autor

Pokračování na str. 15

Jak šel čas

O opravách této památky v dřívějších dobách se nedochovaly žádné zprávy.

1986 Na jaře toho roku byl sloup poražen, později opraven.

2008 Po stranách křížku město vysadilo dvě lípy.

2010 V červnu byla slavnostně otevřena Naučná stezka K. J. Erbena, u křížku bylo zřízeno šesté zastavení informační tabulí.

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín:

- Archiv města Miletín, Kronika města Miletína 1849-1930 (Jan N. Lhota a pokračovatelé), kniha 20.

- Farní úřad Miletín, Pamětní kniha – Liber memorabilium 1753-1836, kniha 1.

Státní oblastní archiv Hradci Králové:

- Sbírka matrik Východočeského kraje, sign. 101-5

DREYSCHUK, Rudolf: Město Miletín. Rukopisná pamětní kniha (1880-1889), v soukromém držení.

KUČERA, František: Domy v Miletíně a jich majitelé.

Dvůr Králové n/L: František Kučera, 1937.

LHOTA, Jan Nepomuk: Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky. Brno: J. N. Lhota, 1888.

Kříž u starého hřbitova

Po zrušení hřbitova „U roklí“ v roce 1865 byl dřevěný centrální kříž přenesen k silnici, aby připomínal místo, kde hřbitov stával. Hřbitov zde byl poměrně krátce v letech 1822-1865 a pro nevhodné umístění byl záhy nahrazen současným hřbitovem Na Chrasti (viz Sousedské listy, říjen-prosinec 2015).

Pozemek byl v roce 1875 prodán jako pole, celých příštích sto let byl ale prostor bývalého hřbitova respektován a využíván jako sad. Teprve v 80. letech 20. století byl zcelen s okolním polem a rozorán.

Původní dřevěný kříž rychle sešel a v roce 1895 byl nahrazen křížem železným na kamenném podstavci. Zasloužila se o to paní Anna Deckerová z Vídně, panská hospodyně a společnice starého knížete Alexandra Schönburg-Hartensteina. Věnovala na postavení kříže 30 zlatých. V listopadu 1894 byly vykopány základy, na jaře příštího roku vztyčen kamenný pomník s litinovým

křížem, mramorovou votivní tabulkou a plechovou lucernou. Celkové náklady se vyšplhaly na 55 zlatých a 50 krejcarů, zbytek doplatil kníže Alexandr. Hotový památník vysvětil farář Filip Šubrt 23. června 1895.

Zlacený nápis na podstavci zněl:

VÍM, ŽE VYKUPITEL MŮJ ŽIVOT JEST,
A ŽE V POSLEDNÍ DEN ZE ZEMĚ VSTANU.

Památce všech na tomto bývalém hřbitově v Pánu odpočívajících – věnovala A. BECKROVÁ 1894

Jak šel čas

Před rokem 2007 došlo k vyřezání keřů, které kříž zcela obrostly, po stranách byly nově vysazeny túje. V té době byla též nahrazena černá tabulka s nápisem. Text převážně odpovídá textu původnímu, nově byl doplněn odkaz na biblický verš (Job 19, 23). Zachována však zůstala i chyba ve jméně donátorky (Beckrová namísto Deckerová).

Prameny a literatura:

Státní okresní archiv Jičín, fond Farní úřad Miletín:

- Pamětní kniha - Gedenkbuch 1836-1920, kniha 2.

- Pamětní kniha - kniha listin a kopií 1894-1939, kniha 4.

- Kříž na starém hřbitově, vyúčtování s přílohami, dodatek (nezpracováno)

Křížovatka „u Tynisů“ na jaře 1965, foto: Jaroslav Šulc

VÝZVA PRO PAMĚTNÍKY

Hledám jakékoliv vzpomínky pamětníků, dokumenty, fotografie, týkající se továrny gumovky na Trotince (1939-1949) a jejího majitele Ing. Emila Celby.

Kontakt v redakci Sousedských listů nebo na e-mail hlavati.miletin@seznam.cz.

Jan Hlavatý